

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

8 An chirographa seu credita poßint emi minoris quàm contineant, v. g. vtrùm ius ad 1000. aureos soluendos intra annum, possit modò emi minoris, vt 96. vel 97.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

quia venditores eam passim emptoribus ingere-
rent, idque partim ad vitandos sumptus in ea con-
feruanda subeundos, partim ad obtinendam pec-
uniam, qua tunc summè ad debita soluenda, &
pabulum in hiemem comparandum egent. vnde
sequitur, per has anticipatas emptiones nullam ini-
uriam fieri venditoribus, cum tanti emanant,
quanti si nulla anticipata emptio fieret.

Obiectio.

Dices, Res tempore traditionis valet pluris,
quàm pro ea solvatur anticipatè: ergo non emi-
tur iusto pretio, probatur consequentia; quia ius-
tum pretium rei est, quanti ipsa res valet tempore
traditionis; non autem tempore conuentionis.
Si enim dum triticum valet 10. regalibus, emam
illud anticipata solutione 10. sed tradendum
post 4. menses dum valebit 14. iniqua est emptio;
continens implicitam vsuram; eò quod res tem-
pore traditionis pluris valet: ergo similiter si pon-
dus lanae, quod tempore traditionis valebit 18. re-
galibus, emam 14. iniqua est emptio, continens
implicitam vsuram. nam excessus rei est lucrum
proueniens ex anticipata solutione.

Solutio.
63
Quando
non sumi-
tur pre-
tium rei
ex tempore
traditionis.

Respondeo, negando consequentiam. Ad pro-
bationem dico, iustum pretium rei esse, quanti
ipsa valet tempore traditionis; nisi ex causis ex-
trinsecis tempore contractus minoris aestimetur:
vt si ex modo vendendi tali tempore, contingat esse
paucos emptores & multos venditores, si ex tali
modo emendi cesset lucrum, vel timeatur fraus
aut defectus aliquis in venditore; tunc enim etsi
res ipsa nudè & secundum se considerata pluris
valeat, non tamen pluris valet cum illis circum-
stantiis. His adde, iustum pretium rei tempore
contractus non esse aestimandum ex pretio quod
erit tempore traditionis, quando hoc pretium
pendet ex præcedentibus contractibus; nempe
quando per illas emptiones anticipatas inducta est
raritas mercium (ac proinde, caritas) tempore
traditionis. cum enim ista raritas pendeat ex præ-
cedentibus contractibus, non potest pretium in
præcedentibus contractibus, quando non erat
raritas, sumi ab aestimatione, quam merces habent
in raritate. alioquin qui emit, dum offertur magna
copia mercium, deberet emere eo pretio, quo va-
lebunt dum erit raritas, si venditor non posset an-
teà tradere, quod est absurdum.

64
Requiritur ergo, vt pretium, quod erit tem-
pore traditionis, aliunde proueniat quàm ex em-
ptionibus anticipatis; ita vt etiam si tales emptio-
nes non præcessissent, nihilominus tanti res illa
tempore quo tradenda est, sit valitura: quod hic
locum non habet. nam si lana multis huiusmodi
anticipatis contractibus vendita non fuisset, non
esset carior tempore traditionis, quàm fuit tem-
pore anticipatæ conuentionis. Denique non est
eadem lana, quæ carior est tempore traditionis, &
quæ venditur anticipata solutione, sed alia; nem-
pe ea, quæ tunc adhuc vendenda superest, quæ ob
raritatem carior est. alioquin si tota lana anticipa-
tè vendita, ponatur tempore traditionis non
vendita, non erit carior. hoc tamen requiritur, vt
pretium emptionis anticipatæ, debeat sumi ex
tempore traditionis.

DYBITATIO VIII.

*An chirographa, seu credita possint emi
minoris quàm contineant. v.g. vtrum
ius ad 100. aureos soluendos intra an-
num, possit modò emi minoris, vt 96.
vel 97.*

65
Suppono, talia posse minoris emi, si difficilis
vel ambigua sit solutio, vel cum molestiis ob-
tinenda. Item ratione lucri cessantis aut dâmini
emergentis ex emptione.

Sed tota difficultas est, Si nihil horum subit, an
secundum se minoris emi possint? Sunt duæ sen-
tentia. Prior est, Possè talia iura minoris emi, ita
Panormitanus & Innoc. in cap. In ciuitate, de vsu-
ris, Caiet v. Vsuræ, sub finem, Nauarr. cap. 17.
n. 230. Idem docuit olim doctissimus Cardinalis
Bellarminus Louanij, & Petrus Parra Romæ.
Probatur Primò, Quia talia iura, dum proponun-
tur venalia instar mercis, communi hominum
iudicio minoris aestimantur, quàm pecunia præ-
sens, vt experientia patet: eò quod hæc multarum
rerum facultatem præbeat, quam iura illa non
tribuunt: ergo minoris emi possunt. patet conse-
quentia; quia illud censetur iustum cuiusque rei
venalis pretium, quod communis hominum aesti-
matio statuit. si enim in ceteris rebus censetur ius-
tum pretium, quod ex communi aestimatione
statuitur, cur non etiam in his chirographis?

67
Dices, Quod homines communiter hæc chiro-
grapha minoris faciant, hoc fit ob inopiam eorum,
qui magis egent numerata: ergo hæc aestimatio
non est prudens; ac proinde non licet ea vti. alio-
quin quando quis ob inopiam esset paratus dare
duplum, liceret exigere duplum.

Responderi poterit, negando conseq. nam om-
nium ferè rerum aestimatio pendet ex necessitate,
cui subiecti sunt homines; & nihili aestimarentur,
si ea necessitas abesset, vt patet in medicamentis,
in cibis, in ædificiis, & eorum materia. Neque re-
quiritur vt ea necessitas sit omnium; sufficit vt sit
multorum, vel ferè omnium; ita vt ratione eius,
res illa tanti aestimetur. Itaque cum illa iura minùs
sint necessaria, quàm pecunia numerata, & non
præbeant eam facultatem lucrorum & aliorum
commodorum, prudenter minoris aestimantur.

Nec refert, quod tibi in particulari perinde sit,
vtrum habeas pecuniam præsentem, an tale chi-
rographum; quia id per accidens est. non enim ex
tua aestimatione pretium rei pendet, sed ex com-
muni: sicuti etsi nullis vnquam egeres medica-
mentis, posses nihilominus ea pretio communi
vendere.

68
Secundò Probat, Si talia iura non valent mi-
noris quàm pecunia præsens: ergo iniuste erunt
emptions censuum personalium, quæ in pluri-
mis locis sunt receptæ. Sequela patet; quia in his
nihil emitur aliud, quàm ius ad recipiendâ quot-
annis, v.g. sextadecimam partem sortis, ita vt
sextodecimo anno tota fors sit exhausta. nihil au-
tem refert ad iustitiam, siue diuisam quotannis,
siue totam summam in fine totius illius temporis
recipias. ergo si ius, v.g. ad 96. recipienda diui-
sum 16. portionibus ad annos 16. tanti valet quanti
pecunia præsens 96. non licet emptori census,
post

post annum 16. quidquam amplius accipere; neque licebit recipere totam sortem, si venditor interim voluerit censum redimere; sed pensiones annis elapsis solute, erunt in sortem computandae: quorum utrumque est contra praxim multarum Prouinciarum, in quibus Bulla Pij V. de censibus non est recepta: quam praxim ut iniquam damnare, valde durum est.

69 Tertiò Probatur L. Minus. 205. 7. de Reg. Iuris, ubi dicitur, *Minus est actionem habere, quam rem.* ergo minoris valet, & minoris emi potest. Addunt aliqui, ob periculum palliandi vsuras, hanc sententiam non esse passim vsurpandam, sed tantum in censibus, in quibus lege publica vel communi aestimatione pretium est taxatum, & in alijs iuribus iam antè constitutis. v.g. Petrus ex mutuo vel empro debet mihi 100. aureos soluendos post biennium; si tibi velim ius meum vendere, poteris illud minoris emere, v.g. 97. vel 98.

Si petas, Vtrum ipse debitor possit illud emere, vt ita te obligatione liberet?

Respondetur, Si creditor illud offerat venale, non videri cur debitor non possit illud emere, eo modo quo quiuus alius; vt docet Nauar. loco citato. non enim ipse debet esse peioris conditionis in emptione illius iuris, quam alij. nisi forte ipse sit causa cur creditor velit vendere, vt si se præberet difficilem ad soluendum. tunc enim non posset eo pretio emere, quo alij. ratio est, quia tenetur illam difficultatem tollere, & præferre solutionem fore facilem & securam termino elapso. vnde ob illam difficultatem non potest debitum minoris aestimare. alij tamen possunt, quia non sunt causa illius difficultatis, nec tenentur eam tollere.

70 *Contrariū tutum.* Altera sententia, Talia iura non posse minoris emi, est communis aliorum DD. Medina. C. de restitut. q. 38. Soti lib. 6. q. 4. art. 1. ad 3. Siluestri, Vtura 2. q. 14. Gabrieli d. 15. q. 11. dubit. 4. ad 3. & aliorum; quæ & mihi probatur. Primò, Quia

71 *Probatur altera sententia.* est communior & securior. Secundò, Quia debitor 100. aureorum soluens minus, quam debet (v.g. 96.) ob anticipationem, committit vsuram: implicite enim mutuat 96. vsque ad terminum solutioni destinatum, vt tunc pro illis recipiat 100. nam debitum 100. aureorum extinguitur. atqui hoc ipse facit, qui emit chirographum 100. aureorum pro 96. ergo.

Dices fortè, Maiorem esse veram, si idè præcisè minus det, quia terminum solutionis præuenit: secus autem si minus det, non gerens se vt solutorem debiti, sed vt emptorem iuris alieni, quod per modum mercis expositum venale, non pluris aestimatur, nec pluris vendi in tota ciuitate posset, tanti interest, quo titulo, quauè forma quis contrahat. Sed hæc diuersitas videri possit magis esse in mente quam in re ipsa: vnde

72 Probatur Tertiò, Nam hac ratione poterunt vsuræ multæ palliari. vsurarius enim dicere poterit, se nolle mutare, sed esse paratum emere Ius, v.g. ad 100. vel 200. aureos, quod quitque sibi potest imponere.

Dices forsitan, Non fore vsuram palliatam, si tale Ius vel actio non minoris ematur ab vsurario, quam publicè vendi posset, addita pignoris securitate. Sed hoc supra cap. 20. dubit. 14. discussum est, & in praxi improbatum.

Nec satisfacis, si dicas hanc sententiam non esse admittendam in nouo iure, quod quis sibi è

vestigio imponit vt vendat: (nisi sit census annuus) eò quòd iste modus contrahendi non sit receptus, cum planior sit via per mutuum; ac proinde meritò cenferi vsurarium, qui eo vtetur. Secus esse de chirographis seu iuribus iam antè aliam ob causam constitutis: hæc enim frequentissimè in emporijs vendi solere, & semper minoris, quam contineant: hoc, inquam, non satisfacit. nam saltem in re non erit inæqualitas. si enim non est in antiquis, cur sit in nouis? non ergo censendus est vsurarius, sed potius auarus, & durus in proximum.

73 Quartò, Si ius ad 100. aureos in fine anni recipiendos, minoris valet quam 100. præsentis; ergo si quis exigeret 100. præsentis, peccaret contra iustitiam, & teneretur ad restitutionem.

Fateor tamen hoc argumentum non conuincere. nam poterit negari consequentia. Primò, Quia 100. præsentis non omnino excedunt limites iusti pretij, sed pertinent ad pretium rigorosum; vnde si quis velit illud dare, poterit accipi. Secundò, Quia venditor non tenetur in huiusmodi iuribus vendendis quidquam remittere de pretio, etiam si solutio sit difficilis; sed potest totum exigere, non aestimando difficultatem vel dilationem solutionis: vsu enim receptum est, vt quisque vendat talia iura quanti potest, intra tamen limites summæ debita. Idem videmus in censibus antiquis. Vnde si inueniatur emptor, qui sciens rei conditionem, tantam velit dare, iuste potest accipi.

Ad Primam rationem contrariæ sententiæ Respondedo, Chirographa minoris aestimari vel propter aliquod periculum, aut difficultatem annexam, vel quia qui dat pecuniam præsentem, priuat se aliqua potestate aut commoditate, quam non habet per chirographum.

Ad Secundam, In redditibus personalibus semper est aliquod periculum ob temporis diuturnitatem. deinde non ipsæ pensiones, sed Ius ad illas emitur, vt infra cap. 22. dub. 5. dicitur.

DVBITATIO IX.

Vtrum chirographa, seu librantia, vt vocant, possunt interdum emi dimidio pretio, si difficilis vel ambigua sit solutio.

74 Respondedo, Id sæpè iuste fieri posse, nempe si solutio tam sit difficilis obtentu, vel tam incerta, vt ob hanc circumstantiã coniunctam, prudenter aestimentur dimidio minoris: vt si chirographum per se consideratum valeat 100. & difficultas vel incertitudo annexa sit tanta, vt passim quiuis eam libenter redimeret 50. tunc potest emi 50. & paulò minoris. imò fieri potest vt licitè ematur 40. vel 30. prout difficultas & incertitudo solutionis maior fuerit.

Dices, Et si alius solutio difficilis sit impetratu, si tibi non sit difficultas obtentu. Petro tamen, eiusque sodalibus, ob fauorem Principis vel officialium, vel ob contractus quos cum illo ineunt, non est difficilis, nec incerta: ergo ipsi non poterunt illud tam modico pretio emere: nam ratio illa detrahendi de pretio, in illis cessat. Ob hoc argumentum quidam putant, non posse librantias militares à mercatoribus, qui cum Rege contrahunt, minoris emi (saltem notabiliter) quam